

közoktatási intézmények feladatellátásából „kieső” gyermekeket is fogadhatjuk: a 3 éves kor alatti kisgyermeket beszédindításra, szülői tanácsadásra (*home training*), valamint a verbális kommunikáció fontosságát hangsúlyozó társadalmunkban a kommunikációs és nyelvi nehézségekkel küzdő középiskolásokat is.

*Marton Ildikó, logopédus
Terézvárosi Nevelési Tanácsadó és E.P.SZ.*

Megemlékezés Dr. Göllesz Viktor halálának 10. évfordulója alkalmából

DR. GÖLLESZ VIKTOR
(1999-2009)

Az Értelmi Fogyatékossgal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetsége az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Karral együttműködve 2009. október 29-én emlékkonferenciát rendezett Göllesz Viktor halálának 10 éves évfordulója alkalmából a Kar Ecséri úti épületében. A szép számú résztvevőt Szabó Ákosné dékánasszony, Páva Hanna, a Szociális és Munkaügyi Minisztérium Fogyatékossgügyi Főosztály vezetője, Gyene Piroska, az ÉFOÉSZ elnöke és Bardi Ilona, az ÉFOÉSZ Önérvényesítő Tagozatának elnöke köszöntötte.

A megemlékezésen Kovács Ibolya főosztályvezető a szociális szakma kezdeti időszakai, Kemény Ferenc ny. főiskolai docens a rehabilitáció és a szociális munka kérdései, dr. Buday József főiskolai tanár a „tudós tanár”, dr. Bánfalvi Csaba egyetemi tanár az ábrahámhegyi napok említése kapcsán idézte fel Göllesz sokszínű munkásságát. Az emlékülésen került sor a Göllesz Viktor ösztöndíjak átadására és a munkásságát feltáró kutatómunka eredményének kihirdetésére.

A Magyar Gyógypedagógusok Egyesületének képviselőjében **Gereben Ferencné** főtitkár emlékezett Dr. Göllesz Viktorra, a MAGYE alapítójára és szakmai tevékenységére.

Tisztelt Elnökség, Tisztelt Emlékezők, Kedves Családtagok!

A Magyar Gyógypedagógusok Egyesülete képviselőjében emlékezem hajdani kollégáinkra, sokunk tanárára, a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola 1968-1972 közötti időszakának főigazgatójára, Egyesületünk alapító személyiségére, Dr. Göllesz Viktorra, halálának 10. évfordulója alkalmából.

Az idő távlatában tíz év a gyorsan pergő hetek, évek sodrában tűnhet rövidnek, de tűnhet hosszúnak is – különösen akkor, amikor egy szakmai közösség – sajnos mindjobban növekvő számban – nélkülözni kénytelen meghatározó személyiségeit.

Dr. Göllesz Viktor ezek közé tartozott.

Jól emlékszem a búcsú szomorú óráira, a Díszteremben felállított ravatalra, a hallgatók, a kollégák, munkatársak és tisztelők sorfalára a régi Bethlen téri épületben, amelytől nem sokkal a gyászos esemény után éppen úgy meg kellett válnunk, mint magától a személytől, aki a hajdani Bethlen téri falak között, gyakran éles viták keresztüztüében formálódó nézeteknek megkerülhetetlen képviselője volt, s aki azok közül a falak közül indult utolsó útjára, amelyek életének mozgalmas mindennapjait körülölelték.

Ma már a szakmatörténet jegyzi, hogy e mozgalmas mindennapokon – a gyógypedagógus társadalom törekvéseivel összhangban, „harcostársaival”, a különböző gyógypedagógiai intézmények igazgatóival – többek között Homokon, Miskolcon, Abaújkéren, Girincsen és Vácon – többszörösen átforgatott beszélgetések eredményeként született meg a gondolat, hogy a fogyatékos csoportok ügyét képviselő hazai elődegyesületek tapasztalatait felhasználva jöjjön létre egy, a fogyatékosügy kérdéseivel átfogó módon foglalkozó önálló szakmai szervezet.

Közel 40 évvel ezelőtt, Göllesz Viktor aktív kezdeményezése nyomán, 1970-ben e gondolat jegyében kezdődtek meg az idén 37. évében járó Magyar Gyógypedagógusok Egyesületének megalakulását előkészítő munkálatok.

Göllesz személye és a MAGYE mint szakmai szervezet tehát elválaszthatatlanul összefonódtak egymással.

A 70-es évek társadalmi folyamatait figyelemmel kísérő nyitottsága segítette annak a lehetőségnek a kihasználását, hogy a Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1970. évi 35. számú törvényerejű rendeletében szakmai társulás létrehozására vonatkozó lehetőséget a gyógypedagógus szakma számára hasznosítsa.

Munkatársaival, Illyésné dr. Kozmutza Flórával, Gordosné dr. Szabó Annával, dr. Méhes Józseffel és Sziklay Bélával egyetértésben korának művelődésügyi miniszteréhez, Ilku Pálhoz fordulva kérte a főhatóság hozzájárulását az Egyesület megalakításához.

Mai szemmel nézve, amikor egyesületek tömegei vannak jelen az országban, ez az út nem volt annyira könnyen járható, bár a hiány egyre égetőbben sürgetett.

Az indoklásban felsoroltak szerint azért, mert

- a rendkívül komoly felelősséget vállaló, mindenekelőtt az érintettek és hozzátartozóik által megbecsült gyógypedagógus-testület nem rendelkezik önálló, a fogyatékosügy kérdéseivel átfogó módon foglalkozó civil szervezettel;
- a decentralizáltan működő intézmények kapcsolattartása szervezeten még az azonos típusúak esetében sem megoldott;
- a társtudományok és segédtudományok, a rokonszakmák képviselői mind rendelkeznek egyesületekkel, társaságokkal, a gyógypedagógia, a fogyatékosügy azonban a maga egészében sehol sem kap képviseletet, meghatározott, sajátos problémakörrel minden más egyesület, társaság programjából „kilóg”, ugyanakkor az erők szétforgácsolódnak;
- a gyógypedagógusok testülete – önálló szervezet híján – nemzetközi kapcsolatokat nem létesíthet.

A miniszter, az engedély közvetlen megadása előtt Göllesz Viktort egy országos felmérés lefolytatásával bízta meg. Az előkészületek során 118 gyógypedagógia intézmény

kapott tájékoztatást a MAGYE megalakulásának lehetőségéről és várta a belépők szándéknyilatkozatát, hogy tagjai kívánnak lenni a majdani Egyesületnek.

Szervező munkájának érdeméért említhető annak az 1594 aláírásnak az összegyűjtése, amelyet az 1971 decemberében miniszteri engedélyre zöld utat kapott MAGYE 1972 február 12-i alakuló közgyűlése és további tevékenysége követett.

Göllesz Viktor az elnökség tagjaként vett rész haláláig a MAGYE munkájában, tevékenysége azonban ennél sokkal többet jelentett nemcsak az Egyesület, hanem a gyógypedagógia szakmai fejlődése és a képzés fejlesztése szempontjából.

Az Egyesület tevékenysége révén

- jelentőssé vált a nemzetközi kapcsolatok megindulása, kezdetben Svédországgal és Szlovákiával, majd az EASE-zel (European Association for Special Education) történő kapcsolatfelvételen keresztül,
- létrejött az Egyesület folyóirata, a *Gyógypedagógiai Szemle* mint országos szakfolyóirat, amelyet ma már minden magyar nyelven olvasó elér a világhálón mind az öt földrészen, angol nyelvű absztraktjai pedig a nemzetközi hozzáférést biztosítják,
- a MAGYE szakosztályi szervezetében megalakult a Szociális Szervezői Szakosztály, annak a szakmai koncepciónak a részeként, hogy Göllesz számára a gyógypedagógia magát a fogyatékosügyet jelentette, mely nem nélkülözhetette a felnőttvédelmi szociális gondoskodás kérdéseit,
- kutatási programok indultak el nemzetközi kapcsolatrendszerben, amelyek – mint a Budapest-Giessen-Pozsony háromszögben folyó kutatások – túllépve a MAGYE-n a tudomány fejlődését szolgálták,
- ismertté váltak a nemzetközi gyógypedagógia újabb eredményei,
- s nem utolsósorban személye hozzájárult az országos konferenciák tematizálásához.

Napjaink számára is tanulságos példája ennek az 1980-as Fogyatékosok Nemzetközi évének programja, amelynek kidolgozását a MAGYE, a Magyar Rehabilitációs Társaság és a Szociálrehabilitációs Szövetség közösen dolgozta ki, éves feladatrendszerében az evvel kapcsolatos tennivalókat a Főiskola beemelte, majd az 1981.évi Szolnoki Konferenciát e köré szervezte.

És nem hagyhatjuk említés nélkül azokat a szakmai rendezvényeket, amikor a 70-es és 80-as években folyamatosan figyelemmel kísérhettük filatéliai és numizmatikai gyűjtőmunkájának újabb és újabb szerzeményeit. A konferenciákon, az alkalmi postahivatalokban türelmesen sorban álltunk, magam is sokak között, hogy a megvásárolt aktuális bélyegekkel és borítékokkal felszerelve megszerezzük az első napi bélyegzést.

És ezek az események nem egy érem- és bélyeggyűjtő tárgyi emlékeinek gyarapodásáról szóltak. A fogyatékosok ügyét és a gyógypedagógiát szolgálták bélyegeken, érmeiken, hogy Göllesz publikációiban is megfogalmazott törekvései szerint a jelentősebb eseményeket a magyar kultúrtörténet részeként jelenítsék meg. Ez a tevékenység a maga nemében egyedülállónak mondható.

Numizmatikai elköteleződésének nyomán, kezdeményezésére és tervei alapján született meg az a Bárczi Emlékérem, amelyet 1974-től, a MAGYE egri konferenciájától kezdődően harmincöt éve vehetnek át legérdemesebb kollégáink.

S az emlékérem megalapítása nem függetleníthető Göllesz Viktor abbéli tevékenységétől, hogy korábban önálló jogelőd intézményünk, a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola 1975 óta Bárczi Gusztáv nevét viseli, s a 2000. évi intézményi integrációt övező kemény viták után, a nevet megőrizve, mint ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar hordozza tovább évtizedek szakmai értékeit.

Göllesz Viktor emlékének és szakmai tevékenységének felidézése tehát sokkal több annál, mint amit a MAGYE-hoz kötődő szerepével kapcsolatban elmondhatunk.

A fogyatékoságügy szimbólumai, a szociális szakemberképzés szerepének felismerése a hátrányos társadalmi helyzetű népesség megsegítésében, a gyógypedagógiai rehabilitáció elméletének és gyakorlatának kidolgozása, a tanári-oktatói-tanszékvezetői munka napi feladatai, a gyógypedagógiai körtan művelése, a fogyatékosok ügye és a gyógypedagógus szakma melletti teljes elköteleződésről szólnak.

Tisztelt Emlékezők!

Göllesz Viktorra emlékezve, munkásságának eredményeit méltatva Arany János nagyszerű sorai idéződnek fel, amelyet egykoron Széchenyi emlékezetére írt:

*Nem hal meg az,
ki milliókra költi dús élte kincsét,
bár napja múlt,
S elfeledve mindent, ami földi,
Egy éltető eszmévé finomul...*

Első hallásra talán furcsa ez a párhuzam, lehet, hogy túlzó is. De az egyén cselekedetei az általa felvállalt, társadalmilag hasznosuló ügyek mentén ítélni lehet meg.

„Az éltető eszmévé finomulás...” Göllesz esetében a fogyatékos emberek iránti elkötelezettségbe, az emberszeretetbe, a szakmai összetartozás szükségességének felismerésébe való átfordulást jelenti, ahol nem ő maga, mindezek alakítója áll a közép-pontban, hanem azok, akikért mindez történik.

Ezért ragadta meg bizonyára az alkalmat, hogy 1934-ből származó, hallgatói fillérekből előálló, sok hányattatást megélt Zászló felirata – azé a zászlóé, amely a mai főigazgatói/dékáni szoba falán 1998 óta véglegesen elnyerte a helyét – újra olvasható legyen, igaz, akkor csak igen kis ideig:

*„A mostoha sors ütötte sebeket
Gyógyítsa tudás és szeretet.”*

Tőle magától már nem kaphatunk választ, hogy mi adta az erőt, a motivációt egy nem könnyű történelmi időszakban megnehezült emberi sorsokkal folyamatosan szembesülő pályáján. Helyette a korszak költője, Garai Gábor, „Az abaújkéri kastélyban” című versének soraival felel:

*Mert emberek, mert szomjazzák a jót,
mert rettegik a rosszat és nevetni-sírni tudnak, akármily együgyűn,
és a maguk módján még boldogok, igen, boldogok is lehetnek.
Így hát joguk van embermódra élni.*

A fogyatékos ember „embermivoltának” lényegét ismerte fel Göllesz Viktor, és több pályatársával együtt ez a gondolat kísérte végig alkotó éveit. Azokban az években, amikor még a törvényalkotás messze állt az esélyegyenlőségi törvény megalkotásától, a Salamanca-i Nyilatkozattól, amikor már ismert volt az integráció gondolata, de nem öntött el bennünket az „integrációs cunami”.

A Magyar Gyógypedagógusok Egyesülete ennek a jegyében emlékezik alapítójára, vállalva annak a szakmai-szellemi örökségnek az ápolását és folytatását, amely generációkon átívelve segíti a gyógypedagógia és a fogyatékosok ügyét.